

A Nyugat-Európai Magyar Református Lelkigondozó Szolgálat Felsőőr/Oberwart-on, 2016. júl. 14.-17.-ig tartott találkozója

’56 és a 20. század magyar református lelkészvértanúi

Az 56-os menekültek ausztriai egyházi fogadásáról

Üdvözlöm a konferencia résztvevőit és kedves vendégeinket!

özv. Dr. Gyenge Imréné vagyok, gyülekezetünkben és a református világban sokan úgy ismernek, hogy “az öreg tiszteletesasszony” vagy egyszerűen Edit néni.

Férjem, Dr. Gyenge Imre, ebben a gyülekezetben szolgált 1953-tól 1992-ig, ami azt jelenti, hogy 39 éven keresztül, mint lelkipásztor. Egyidejűleg 18 évig az Ausztriai Református Egyház választott országos szuperintendense, azaz az Ausztriai Református Egyház legfőbb tisztségét viselte.

Az Ausztriai Református Egyház 1956-os eseményekkel kapcsolatos segítő szolgálatáról azért vagyok hivatott beszélni, mert szemtanú vagyok. Erőm szerint sok mindenben részt vettem, amiről beszámolok.

Amikor az ’56-os forradalmi események híre Ausztriába eljutott, az egész lakosság meg volt döbbenve. Nem tudták elképzelni, hogy a magyarok, sok magyar fiatal, sőt még gyerek is, még életét is kockáztatja a szabadságért. Amikor a menekültek kezdtek érkezni, az osztrákok lelkesedő együttérzéssel fogadták őket, mert megértették, hogy miért menekülnek.

Természetesen az Ausztriai Református Egyházban is azonnal felmerült a kérdés, hogy mit tudunk tenni, hogyan tudunk rajtuk segíteni.

Amint az ausztriai “Reformiertes Kirchenblatt” református egyházi lapban 1956-ban megjelent cikkek is igazolják, szervezett, nemzetközi támogatással történő segítségről volt szó, melyben az osztrák református gyülekezetek mindegyike is részt vett.

Az akkori országos szuperintendens, Volkmar Rogler, és a zsinat elnöke, Hofrat Karl Körner udvari tanácsos, megbeszélést hívott egybe, amin külföldi segélyszervek képviselői is résztvettek: az Egyházak Világtanácsa, a Holland szigorú református egyház és a svájci evangéliumi egyházak segélyszervezete, a HEKS. Megállapították, hogy a menekülteknek nem csak anyagi, hanem lelki segítségre is nagy mértékben szükségük van.

A külföldi segélyszervek ígéretet tettek, az Ausztriai Református Egyház menekültgondozó szolgálatának támogatására. Ennek eredményeként felosztották Ausztriát református lelkigondozói területekre. Ide menekült lelkészeket és magyarul tudó osztrák lelkészeket osztottak be. A szolgálat megszervezését férjemre, Dr. Gyenge Imrére, aki akkor Oberwart/Felsőőri református lelkész volt, bízta. Férjemen kívül első sorban Sós Mihály, Véghy Károly és Németh Balázs végezték a lelki gondozás sokrétű, kimerítő munkáját.

Mi történt? Rendszeresen látogatták a menekülttáborokat. Minden területen meghatározott időben istentiszteleteket tartottak, a menekültek ezerféle bajaiban és problémáiban segítséget nyújtottak. Fontos segítség volt egy időszakos református

sokszorosított ujság kiadása. Neve jelképesen "Só" volt. Ennek a kis lapnak célja volt, elsősorban a református közösséget megteremteni; a nagyon sokféle vidékről, sokféle tradícióból, életkörülményből összeverődött menekülteket lelki közösséggé összefogni.

Természetesen gyakorlati útmutatásokat is közölt a lap, ami igyekezett a sorsdöntő problémák megoldásában is segíteni.

Az élelmiszerellátás csak a legelején volt az egyházak ügye, később ezt sok más segélyszervezet, a vörös kereszt, a kórházak és más intézmények nyújtották, nálunk Felsőőrben is. A Bécs belvárosi gyülekezetben egy ideig szállást adtak magyarországi menekült teológiai hallgatók és lelkészek számára is.

A külföldi segélyszervek hatalmas mértékben segítették a menekültek ellátását: temérdek ruhaneműt, élelmiszert, gyógyszert stb. szállítottak. Pénzbeli segítséget nyújtottak a lelkigondozó szolgálat fenntartásában is, pl. fedezték az utazások költségeit. Autókat is ajándékoztak a lelkészeknek a lelki gondozás lehetővé tételéhez. Voltak külön táborok fiatalok számára, ahol továbbtanulási lehetőséget adtak, mindenféle tanfolyamot szerveztek.

Innsbruck-Iselsbergben magyar gimnáziumot létesítettek, ahova reformátusok is jártak. A Holland egyház linzi református egyházunkban óvodát létesített, az épületet később ajándékba adták a linzi gyülekezetnek.

Amint már említettem, református gyülekezeteink egyenként is részt vettek ebben a menekülteket segítő munkában. A lelkesedés, aminek mindig döntő szerepe van, segítségre sarkalta az embereket.

A felsőöri református gyülekezet különös mértékben volt érintett. A felsőöri gyülekezet van legközelebb a magyar határhoz, akkor még legnagyobb részben magyarul beszélő gyülekezet volt. Az itteniek többet tudtak az eseményekről és tudtak beszélni a menekültekkel. Tömegével keresték fel a menekülteket a lelkészi hivatalt, ahol legelső, sürgős problémáikban kértek segítséget. Sokan külföldön élő hozzátartozóikkal vagy ismerőseikkel szerettek volna kapcsolatot teremteni, telefonálni. Az első időkben fontos volt a meleg étellel, meleg ruhával, cipővel, tisztálkodási eszközökkel való ellátás, az útbaigazítás, tanácsadás megszervezése, sokszor orvosi segítséget és lelki segítséget is kellett sürgősen nyújtani. A paplak konyhájában óriási lábasokban főztünk, ahol meleg ételt mindig kaphattak a menekültek. Egy hét tagu család, Fejes László ref. lelkész és családja, hónapokig lakott a paplakon, amíg aztán sikerült a Kanadába való kivándorlásuk.

Férjem állandóan járta a segélyszervezetek képviselőivel, az Egyházak Világtanácsától, a HEKS-től és a holland egyházaktól, a táborokat. Tolmácsolt és segített, ahol csak tudott.

1956 karácsony éjszakáján, az Ausztriába küldött Elsbeth Werner asszonnyal, a svájci HEKS képviselőjével, járták a határmenti fogadó helyeket, ahol karácsonyi áhítatokat tartott a férjem az újonnan érkezett menekültek számára. Werner asszony egy fenyőágon meggyújtott szál gyertyával igyekezett karácsonyi hangulatot teremteni, ami könnyekig megthotta a menekültek jó részét és mindenkinek felejthetetlen élmény maradt.

Gyülekezetünk akciót szervezett, aminek keretében annyi ruha, takaró, ágynemű, élelmiszer, játékszer gyerekeknek, tisztálkodási eszközök stb. gyűlt össze, hogy a gyülekezetünk egy teherautót bérelt és a magyar határra szállította, ahol azt átvették. Később támogattunk egy bécsi akciót, mely a menekültek könyvekkel való ellátását

végezte. Több száz könyvet gyűjtöttünk össze a felsőöri magyarság körében. Egyéni baráti kapcsolatok is alakultak, sőt három házasságkötés is történt, fiatal menekültek beházasodtak gyülekezetünkbe.

Felsőöri református templomunkban és az újonnan megépült gyülekezeti házban 1957 júniusában óriási találkozóznak adtunk helyet: protestáns csendes napot tartottunk. A táborokból autóbuszok hozták a menekülteket, akik nem is fértek be templomunkba, kétszer kb. 1000 résztvevőről van szó. A gyülekezet legényei padokat ácsoltak a szabadban, ahova hangszóróval közvetítettük az istentiszteletet.

Igyekeztünk, a menekülteket ellátni. Asszonyaink annyi süteményt sütöttek és hordtak össze, hogy két méter magasságban tele volt vele egy szoba. Ezek az alkalmak gyülekezetünk tagjait is nagyon meghatották és még a mai napig is megemlegetik. Megható istentisztelet és úrvacsora osztás után, a menekültek üdítővel, téstával és kávéval lettek ellátva. Később a menekültek ebédet is kaptak a kis város vendéglőiben. Délután az újonnan felépült gyülekezeti teremben kulturális műsor volt, ahol első ízben hallottuk a nyilvánosság előtt Kocsis Gábor híres versét: "A harcba induló Dávid éneke". Énekszámok, költemények, gyülekezeti bemutatkozás és záro istentisztelet a templomban voltak a rendezvény részei. Utána újból az autóbuszok vitték szállásaikba a résztvevőket.

Később még egy alkalommal is szerveztünk egy ilyen nagy rendezvényt. Kétszer rendeztünk nyári tábort gráci menekült diákoknak és egyetemistáknak. Meglátogatottak minket Felsőöriben Puskásék is az egész "Arany Csapat".

A menekültek nem tartózkodtak sokáig Burgenlandban mert a hatóságok nagyobb menekülttáborokban helyezték el őket, ahonnan ú.n. "regisztrációs irodák" útján jelentkezhetek külföldi államokba. Akkoriban nagy lelkesedéssel vállalták el a menekülteket. Egy alkalommal például a svájci nagykövetségről telefonáltak a férjemnek, hogy toborozzon száz, lehetőleg református menekültet, akiket Svájc külön autóbusszal fog elszállítani Svájcba.

A Holland Gereformeerde Kerk és az Egyházak Világtanácsa évtizedeken keresztül fedezte a magyar református lelkigondozó lelkészeink költségeit. Később azonban nem csak a menekültek fogytak el, hanem a pénz is. A lelkészek megélhetését más módon kellett biztosítani. Ez sikerült is: Sós Mihály vallástanári állást kapott Bécsben, Véghy Károly pedig a Feldkirchtől leválasztott és önállósult Bludenzi gyülekezet lelkésze lett. A menekült teológiai hallgatók közül voltak, akik Bécsben fejezték be tanulmányaikat és ezután Amerikában és Kanadában vállaltak lelkészi állást.

A menekültek legnagyobb része kivándorolt, akik maradtak és a gyermekeik általában betagozódtak az osztrák református gyülekezetekbe. A magyar református menekült gondozó munkára azonban továbbra is nagy szükség van, mert egyre jönnek új menekültek: Erdélyi reformátusok, és maradtak az '56-os menekültek hozzátartozói, akik a magyarnyelvű ígéhirdetéshez és a magyar kálvinista tradíciókhoz ragaszkodnak. Az utóbbi időkben nagy számban Ausztriában munkát végző reformátusokat is igyekszik megnyerni a ma is aktívan működő lelki gondozó szolgálat Bécsben és vidéken is.

A menekültekkel való kapcsolataink továbbra is fennmaradtak. Évek, sőt még évtizedek múltán is felkerestek minket, különösen ünnepnapok alkalmával.

Az 1956-os események mindenkinek, aki azokat átélte, felejthetetlen tapasztalat maradnak.

